

Branko Cvetkoski
MOLITVENI DAH

Nakladnik
Fidipid Zagreb

Biblioteka prijevodne književnosti
Knjiga 21

Za nakladnika
Slobodan Delalić

Urednici
Tonko Maroević
Diana Burazer

Design omota
Elvis Duspara

Layout i grafička priprema
Fidipid Zagreb

Tisak
Denona Zagreb

**CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 853502.**

ISBN 978-953-7542-16-0

traduki

Objavljivanje ovog djela omogućeno je uz potporu literarne mreže TRADUKI, čiji su članovi Savezno ministarstvo za europske i međunarodne poslove Republike Austrije, Ministarstvo vanjskih poslova Savezne Republike Njemačke, Švicarska zaklada za kulturu Pro Helvetia, KulturKontakt Austria, Goethe-Institut, Javna agencija za knjigo Republike Slovenije JAK, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Resor za kulturu Vlade Kneževine Liechtenstein, Zaklada za kulturu Liechtenstein i Zaklada S. Fischer.

© of the translation: S. Fischer Foundation by order of TRADUKI

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

Copyright © Fidipid 2013

Printed in Croatia 2013

BRANKO CVETKOSKI

MOLITVENI DAH

Izabrane pjesme

Izbor i prijevod s makedonskog
Borislav Pavlovski
Diana Burazer

SADRŽAJ

ISTOČNA NOĆ

Ždrijebe	11
San staroga gospodina	12
Majka preljubnica	13
U grlo	14
Zima sa sinom	15
Stražarnica	16
Prolazan osjećaj	17
Ptice. Putopisci	18
Pada. Pokriva snijeg	19
Mirna li će biti ruka milovatelja	20
Istočna noć	21
Istočna noć buja	29
Laka zemlja	30
O-soj	32
San sjemenja	33
Plot	34
Česma pokraj puta	35

VODODIJELNICA

Vododijelnica	41
Sjeverni ples	42
Snahe od zemlje	46
Cjelina	48
Dojava	49
Boginje	50
Dan što se oduljio	51
Vlašići	52
Cijep	53
Godine. Sjene	54
Ime	56
Ime. Imanje	57
Vraćanje na izvor	58

Astma	59
Maleno pod srcem	60
Nezapisane riječi	61
Pod strehom vjetrova	64
Među živima	65
Zemaljska azbuka. Ispražnjen dom	67
Pohvala putovanju	68

JEK I ODJEK

Jek i odjek	73
Obiteljska lijeha	74
Jutarnja čađa	76
Puni mjesec	77
Oči. Livade. Dom	78
Mirna moć	80
Drevna nedjelja	82
Ne otežavaj ono što je lako	83
Zrno prašine u zemaljskoj zjenici	84
Ne mogu danas, gospodine	85
Jutarnji telefonski razgovor o zemlji i prijestolnici	86
Kanonska pjesma o podjeli zemlje	88
Krivulja	89
Pisak	90
Bjegstvo	91
Trijumf sumnje	92
Zamak	93
Demonska	94

VRAĆA SE NOĆ

Kudjelja	97
Molitveni dah	98
Vraća se noć	99
Zemlja. Hostija. Zob	100
Aporija. Zemaljska	101
Popodnevna molitva	102

Dva oka. Dva dola	103
Stope. Biblijski muk	104
Spontana. Stud	105
San. U suton.	106
Planinska bajka	107
Pripreme za balkanijadu	108
Uoči skončavanja.	109
Kapi na prozoru	110
Ovakva pjesma.	111
Vodeni glas.	112
San. Podne	120
Oglašava se nebeski rog	121
Darovana sol	122
Ljudi. Zemljane posude	123
Ana-Judita	124

NEBESKA MJESTA

Nebeska mjesta	127
Dojke iznad žita	128
Nebašce u oblaku.	129
Ožujski snijeg	130
Glasnik	131
Saeculum	132
Essentia	133
Glasovi u kamenu	134
Leti glas preko godina	135
Oganj u obručima	136
Obuzdavanje uspomena (Ogled o poeziji Branka Cvetkoskog)	138
O autoru	143

ISTOČNA NOĆ

ŽDRIJEBE

Zbog tuge ili zbog velikog poštovanja
poslušno navraćam u planine

Prvi proplanak lakomo naseljava zjenice
nad zabranom bosonog oblak prelijeće
korak se spotiče o najnemirnijeg na putu
iz šumarka nemir šiba
i nemoguće je već
obuzdati uspomene

Zadihan se uspinjem blagom uzbrdicom
osjećam teret - neizbježnu kaznu
zbog sna koji stalno zaboravljam.

(B. P.)

SAN STAROGA GOSPODINA

Postojiš po nečijoj želji
koliko je to i vjerodostojno i lažno

Prvo ti nude apolonsku stražu
tragove brzih životinja
i biljke vedrih tonova cvijeta

Praviš se mudrim
poštuješ skrovite želje
i vrištiš na značajan datum

Sad imaš krhku ogradu do riječi
skladno tijelo u jesenjoj mòri
oči sa sjajem premudrog vremena
i misliš
«postojim osobnom voljom».

(B. P.)

JUTARNJA ČAĐA

Kako svježe miriše
Domaća čađa
Do kamo dopire
Do kamo se računa
Tlanik*
Toplina

Kruži
Hladna linija obzora
Iza kuće
Oko večernje trpeze
Pokraj meke postelje
Domaćina

Lijepi se
Bijeli garež
Nad ogromnim poljem
U predjelu sređenom
Na platnu
što pokriva ruka

Dodirom mlakim
Boja
Lagano promiješana
Percem smrti

(B. P.)

*tlanik - prostor uz ognjište

PUNI MJESEC

Konačno
dočekah opisati
svoju noćnu nevjestu
svoju izmaštanu novinu
svoju prezrenu zadnju četvrt

Ona je konačna
u svom obliku
cijela
osamljena
i proždrljiva

Blijeda posestrima
s vjeđama kosim
do usta što se odavno ne ljube
do sunčevoga zanosa
s hladnim dahom
i nevjerna, nevjerna, nevjerna

U prozračnoj noći
nalik staklu rasprslom
po cijeloj zemlji
dočekah je sam i spreman

I znam da će me ponovno
sačekati sred snijega
u mojoj zemnoj kolibi od blata

(B. P.)

OČI. LIVADE. DOM

Raspojasan
silaziš u dolinu
na svoju obećanu zemlju
na svoju strmu livadu
s oblim humcima
pjenušavim izvorima
s tankom koprenom preko očiju
izbrazdanim dlanovima
s linijom isprepletenih sudbina
s bregovima opijenim
majčinom dušicom
pelinom
i visokim javorima...

Tko li te gleda
u tvojoj pradomovini
u tvom domu
kad sjediš nasuprot bratu
nasuprot njegovoj sjeni
sa skrivenom rukom
s vitom šakom

Tko li će te izbaviti
od grijeha
tko li će te uvesti
u san potomaka
i tko li će iz tebe
osjemeniti
slijepu gomilu
vjernu do groba:

kamo ćeš oboriti
pokoran pogled
na kojem ćeš pješčanom brijegu
podići temelj za svoj dom
ograditi mjesto za svoj grob!

(B. P.)

MIRNA MOĆ

Bolje da nisi
Nego da te imaju kakav jesi:
Tvoja djeca iz matičnog i
Tvoji pitomci sa susjednog planeta
Tvoj jutarnji miljenik
Kojeg vode u šetnju napuštene udovice
Tvoja odavno oslobođena zemlja
Koja ne zna
Tko i kamo je vodi...

Bolje da nisi
Jer si pogriješio vrata osjećaja
I sad bez emotivne fizionomije
Možda moraš okrenuti zrcalo
Od tame
Od pustinjske opcije
Od početka pisma
Kojim Jednom
Bijaše odgođena apokalipsa
I tvoje putovanje
S doživotnom optužbom
Da boraviš samo u sadašnjosti...

Veži uzde
Na direk* za odlazak
Počni poučnu priču
I ne ispraćaj život u prošlost

Iz budućnosti
Vidim

Kotrljaju se golemi kameni blokovi
I sjedi pokraj neotvorenog zavjeta
Mirni carski pas pred piramidom!

U tebi je
Samo obmanuta misao
Da se zemlja okreće
A život ostaje neshvaćen
I velik.

(B. P.)

* direk - stup, kolac, oslonac, greda

DREVNA NEDJELJA

Pod krovom stare kuće
Rodiše se
I majstor što zidaše
Nova zdanja visoka do neba
I zoograf što je risao privid
poslije priče o apostolima

Pod krov stare kuće
Dvojica se vraćahu
Jedne drevne nedjelje
Da se propitaju
Dokle mogu razvlačiti svoju viziju
Prije negoli dodijaju
Dostojanstveniku što je naručivao
Zdanja!

Pod krovom stare kuće
Još uvijek prebivahu obiteljske muze
Popravljahu se dotrajale strehe
I iz lažne dubine tame
Stizaše pouka
Suha grančica iz kljuna Ptice
Padaše ravno
U skut majstora!

Gavrani
Oko stare kuće
Preplašeni pokrivalahu oči krilima!

(B. P.)

NE OTEŽAVAJ ONO ŠTO JE LAKO

Ne otežavaj ono što je lako...

Skloni se iz brazde
Kad pada voda strmoglavo

Skloni se pred vjetrom
Kad se vrtloži u visini
Da bi ispio svoju moć

Zatvori oči
Da spasiš svoju azbuku
Kad te svjetlost spaljivanjem
Pretvara u novi palimpsest

Pokucaj da ti otvore
I usuglasi se s prazninom
Jer
Niti si donio
Niti ćeš nešto odnijeti
Kad budeš zamoljen
Zaklopiti zasun
Zatvoriti knjigu
I odobriti kraj putovanja...

Koliko treba, doista
Sve to da se potvrdi
Jednim lakim pokretom
I da ostane prašina tamo gdje je bila!

U sadašnjosti!

(B. P.)

NE MOGU DANAS, GOSPODINE

Ne mogu danas, Gospodine,
Ne ide mi molitva,
Ne krijepi me zemlja
Ne voli me.

Ne mogu danas
Primiti poruku
Napušta me utjeha
I njegova susjeda – suza

Ne, Gospodine,
Slab sam
Malokrvan i umoran
Moram se spremiti
Za novo uspinjanje
Za novi nemir
Mir ću ostaviti
Svijetu bez mene
Da bih bio cjelovit
Da me ne mimoilaziš
Da ne gazim po ogrtaču
Što me štiti
Da me umiješa u slatku zob
Tvoja ruka u slanu svjetlost da me unese
Što me svako jutro zavarava
Da izađem
Da progledam
Na zemlju što me ne krijepi
Eno me
U danima što dolaze
Gledaj kako se dižem!

Oprosti mi, danas, Gospodine!

MOLITVENI DAH

Puhni ove noći
Iščupaj krunicu fitilja
Da riječ ostane sama
U tišini
Da je pronađe zapisivač nijem
I crno slovo što dozrijeva
U dojkama tame

Otvori oči
Demonu iza plamičaka
Ovoga puta nećemo se mimoići
Neznanče moj

Ostalo nam malo godina
Za nježnost
Za grubost
Hajdemo u ovu gluhu planinu
Bez vreline
Bez hlada
Podigni visoko zavjesu
Uđi
U moju šutnju osvijetljenu

(D. B.)

APORIJA. ZEMALJSKA

Ne ostade mnogo nade sjeni
Kad gospodar počne juriti
Za svojim snom.

Smekšana će nositi njegovo ime
Obilaziti mjesta
Gdje je besjedio
Gordio se
I bdio
Gdje je savjetovao i uzor bio
Nosit će teret njegova tijela
Posvuda gdje je morao biti
U jasnoj obmani –
Kao da je doista on.

Ova olakšana besmrtnost
Oslobođena sumnji i straha
Neće osjetiti ni trenutak svečane bezimenosti:
Iz rahle zemlje
Iz nekoga drugog vremena
Sunce će joj beznadno podići
Novog
Kratkovječnog
Predvodnika i dom

(D. B.)

DVA OKA. DVA DOLA

Dva oka
Dva samotna neprijatelja
Dva dola
U istom bezdanu čame

Njihova oštra koplja
Svjetlost sakuplja
Na ravno ih čelo
Slaže

Onoga podzemnog dana
Kada se bude istopila
Zlatna nit vremena
Srest će se bezuvjetno
Svatko sa svojim plamenom
Svatko sa svojim mrakom.

Pod hladnim svodom
Lubanje

(D. B.)

STOPE. BIBLIJSKI MUK

Kada se umiri
Žensko biće
Kada se sklupčča
Pod pogledom poprijekim i oštrim
Iz neba
Izlazim postiden
Strahopoštovanjem natovaren
Nedorečen
O ljubavi
O svetom čuvstvu
O toplini

Skupljam tvrde
Oštre
Usijane glagole-alate
Vučem prepune bisage
Čvrsto ih pod strehom vezujem
I šutim

Njene ogrijane stope
Same otvaraju vrata
Nestvarnim dodirima
U mjhurićima šapta
Nijem
Prenosim je prelijepu
Nazad u njeno vrijeme –
U vrt

(D. B.)

SPONTANA. STUD

Hajde prošećimo Hrašćem*
u presahli bunar
bacimo kamen
osluhnimo
kamo kremen-iskra propada
dokle odjekuje

Zatim usput zađimo
polako u mrak
na polje da izbijemo
da osjetimo znoj gdje tutnji
do kuda grakče
i da li žed prema vjedru poziva

(D. B.)

*Hrašće - hrastova šuma

SAN. U SUTON

Dovršavali smo kuću
nakraj polja

Žurili
da je prije sutona pokrijemo
da noć na krov nalegne

Dakako
majstori otezali
uteklo sunce
i mi se zaputili
kuda-koji

Kroz nepokriveno
uvukao se mrak

Sanjiv sam evo
vedrini sve iznio
otvorio
da se odasvuda može ući!

(D. B.)

VODENI GLAS

1.

Poput iznošene suknje
nosi te vjetar iznad ravnice
moj umilni dah,
hladna skutačo*
mladim sovama ukrašena!

Sjeme se stiska u hambarima,
slána naliježe na prokope
put kopni –
u daljini gase se fenjeri:
a prašina pada li pada
talože se nanosi po rubovima,
vodonoše-beskućnici
isparavaju se iznad ugaraka.

O, taj vodeni glas
ta rosna glazba među svijećnjacima
kad se sklapaju oči
kad se brišu kosti predaka
ispod niske ljeskove sjenke

(D. B.)

* skuta, skutača, - izvezena ženska nošnja/suknja

2.

Sporo klize kiše
kotrljaju se prazni pehari po soframa*
zaspao u atomima stijena
gospodar munja
visoke vjetrove sanja.

O, vječita matico vode
što čuješ tajne poruke
od korijenja do plodova
na kojem zavoju ćeš sačekati
slabašne oluje ponad grudi
u koje ćeš noćno doba odvesti djecu
preko brazda i prepreka.

Drobe se stijene u tamnim vrtlozima
ježe se brda,
u podzemnom dolu sjaji
žarko nepce sunca,
kroz toplu padinu
sporo klize kiše.

(D. B.)

* sofra - okrugli stol za kojim se jede sjedeći na jastucima

3.

Često u snu grlim
čuvara vrbinih izdanaka
probirača tankog pruća,
dugo nad vodom slušam
krhko krckanje prstiju
za jamama, za ševarima* .

Poslije dugog posrtanja
zbori tihi šum
ispred orošenog čela glasnika
zebe roditelja, lijepi se studeni glas.

Na nekoj dalekoj tržnici
gurkaju se nebo, zalogaj i znoj
novčić lebdi nad praznim zavežljajem
širi se nebeska košara.

(D. B.)

* šever - rogoz

4.

Trenuci

dok mijenjaš cvijeće u vazi
dok ostavljaš pogled
jedan za drugim
po rosnim čaškama,
zgušnjavaju se trenuci, škripe zglobovi
dok traje šuštanje suhog lišća
na šahovskoj ploči
ispred slavnoga perzijskog para
iz priče.

O, koliko se mučno dočekuje
ono ravnodušno pripijanje
obraza uz glatki orah
dok ne prođe glavobolja
dok se penje vodena žilica
po užarenom vratu vaze
do žednoga grla što guta
gutljaj po gutljaj
uzbuđenja besciljnosti bitke.

(D. B.)

5.

Kao svilena halja
treperi noćni mir
nad mlakim tijelom vode.

Uz prestrašeni srce-dom
sanjiva lavica pripija obraz,
po zvjezdanom zemaljskom dnu
putnik skuplja glatke glagole
vodenasta krilca, podbada konja.

Dugo se spušta zrak
kroz nanose
zvonar oteže molitvu,
pisar preskače
tajne znakove u uredbi,
riblje se oči prevrću
na vijavici.

O, porivu
što mi pomažeš osluhnuti
šumeće glasove u kamenu
nemoj odustati
kad me oko zavodi da povjerujem
kako dodiri i tragovi
iščezavaju u vodi.

(D. B.)

6.

Bezglasno zemlja prima korijenje
otvara im šupljine,
jazbine ponornica
bez odjeka vraća
svemirsko strujanje u stabla,
u posude
u visoka okna vulkana.

Šalje ona glas
svim praoblicima,
razdaje svoju snagu
svoju plodnost i želju -
kao da čezne
još jednom odbiti darove.

Bezobzirno voda
ponižava ovaj ritual:
gasi vatru u plodovima
upija šapat žita
raste njena studena ruka
i ponovno šalje glas u tminu.

(D. B.)

7.

Miješa se, miluje se
s oštrim nescima oblaka,
lebdi stasito tijelo vode
iznad sjena i sanjara.

Tijelo vode nenačeto
cijedi se niz čela
ukrućuje prste stvoriteljima,
otežava i propada kroz dimnjake.

O, koliko slobodno
opušta se, zaboravlja se
među gostima i opakostima
i ničije oko ne primjećuje
kap znoja –
očajni glas prije poplave.

Posrće, sporo silazi
ledeno srce vode
u mračne dubine bunara:
ni muka, ni prijekora –
teku razgovori.

(D. B.)

NEBESKA MJESTA

Oduzimam vam sve
i svakog trenutka vam vraćam
blaženu prazninu

o, riječi
o, hladni hodnici za mimoilaženje!

Kao zemljana posuda
ispunjava me bujica
vaših strepnji
i na znak smjerne ruke
razdajem vas po trpezama i brazdama

Ispražnjen odzvanjam u prostoru
lagan i hladan
ječim pred graditeljima doma
ispod temelja nebeska svoda
skupljam svoju urnu
i zurim bez želje
visoko, visoko
prazno...

O, mramorne čestice
O, nebeska mjesta!

(D. B.)